

Moskovits Tibor

Ez az én bátyám, Moskovits Tibor. 1932. szeptember 8-án készült a kép, egész biztos, hogy iskolakezdéskor. Itt éppen elsős gimnazista volt a Papiu Líceumban. Kellett ragasztani fényképet az ellenőrzőbe, a carnetbe -- ?carnet?-nek hívták románul --, úgyhogy ez tulajdonképpen azért készült. A diákoknak volt vasúti kedvezmény, arra is kaptunk egy könyvecskét, amiben szintén benne volt a fényképünk. Három utazás volt kedvezményes, a három vakációban: a karácsonyi, a húsvéti és a nyári nagyvakációban lehetett azt leutazni kedvezményesen, azt hiszem, fél áron. Egyenruha és egyensapka volt, nem lehetett elképzelni, hogy akárhogy felöltözve ment a gyermek, ezt szigorúan be kellett tartani. Ő is a zsidóiskolában végezte az elemi, mint én, s utána a Papiuba járt, ott is érettségizett. Az ő osztályában is volt több zsidó fiú, pontosan nem tudom, hogy hány. Abban az időben még nem volt numerus clausus, mint a második világháború előtt, az 1940-es évektől,

amikor csak bizonyos százalék lehetett zsidó egy osztályban. Mikor gimnáziumba került, még tanult hegedülni, külön járt a zeneiskolába jó pár évet. Akkor a Kultúrpalota épületében volt a zeneiskola. Nagyon jó zenetanárok voltak -- hegedű, zongora --, és elméletet is tanultak. A bátyám 1939-ben vagy 1940-ben érettségizett. 1940 szeptember elején volt a változás, a magyar hadsereg bevonulása. Mivel az érettségije már megvolt, hát abban az iskolaévben eldöntötte, hogy akar menni egyetemre. Abban az időben nem volt ilyen nagy tolongás az egyetemekre, és nem volt felvételi, csak beiratkozás. [A két világháború közötti felsőoktatásban nem volt felvételi vizsga, csak egyes, a profiljuk miatt előzetes szelekciót igénylő szakok esetében. -- A szerk.] Akkor a bátyám beadta a kérvényét három vagy négy helyre Magyarországon, nem tudom, milyen városokba. Mindenhol elutasító választ kapott, szóval zsidót már nem vettek fel. Nagyon szomorúan ezt is tudomásul kellett venni, hogy ez volt a helyzet. Akkor szegényt már nem katonának vitték el, hanem munkaszolgálatra. Addig azt csinálta, hogy gyengébb tanulóknak, akik igényeltek magánfoglalkozást, azoknak órákat adott bizonyos tantárgyakból, például számtanból. 1943-ban elvitték munkaszolgálatra Palotailvára [A Maros folyó mentén található, 77 km-re Marosvásárhelytől. -- A szerk.], de már nem tudom, milyen munkát csináltak ott. 1944 márciusában kapott eltávozást, volt itthon egy pár napot, de vissza kellett menjen. Akkor találkoztunk utoljára. Nem tudom, hogy aztán még milyen helyekre került, de 1944. augusztus 23-án, amikor vége volt már a háborúnak, akkor egy bajtársával együtt megindultak gyalog, hogy jönnek haza. Akkor az oroszok kísérték a német hadifoglyokat, s ebből a menetoszlopból, aki tudott, próbált ellógni. Az oroszoknak viszont számszerűleg kellett elszámolni a foglyokról. Ha hiányzott ember, akkor az utcán, akit elkaptak, azt gyorsan berakták a foglyok közé, hogy meglegyen nekik a létszám, hogy mikor elérnek a következő pontig, tudjanak átadni akkora létszámú csoportot, amekkorát ők is átvettek. A bátyámék már majdnem itt voltak Ernyénél [Marosvásárhelytől kb. 18 km-re. -- A szerk.] vagy hol, s pont olyan helyen mentek, ahol egy ilyen csoport is ment, s így kapták el őt és a bajtársát, így kerültek ki fogságba az oroszokhoz egy táborba a Krím félszigetre. Ez nem volt egyedülálló eset, mert még jártak így mások is sajnos. Ott nem tudom, miket dolgoztak, és a bátyám aztán már 1945. januárban vagy februárban tifuszt kapott, és az vitte el, úgyhogy nem került haza. Én ezt onnan tudom, hogy a bajtárs hazakerült, és ő mondta. 1999-ben a magyar államtól 30 000 forint kárpótlást kaptam az elhurcolt bátyámért.